

ספר
יד
הקטנה

הלכות תשובה

ספר

יד הקטנה

הלכות תשובה

והוא פנים החיבור, וביאורו חוצה סביב לו ונקרא בשם

מנחת עני

חיברו אחד מאנשי שם הגדולים, וממידת ענוותנותו העלים לנו
שם תפארתו, אמנם ידענו גם ידענו כי הוא היה הרב הגדול הצדיק
הנשגב מוהר"ר דב בעריש גאטליב ז"ל משינאווע

יוצא לאור בהידור ובעריכה מחודשת
בתיקון שיבושים רבים והשמטות מהדפוסים הקודמים,
בעיון מדוקדק לפי המהדורה הראשונה
שיצאה ע"י בני המחבר בלבוב שנת תק"ס
ונוספה עליו בסופו הערה קצרה על ענין וידוי מתוך השערים

ירושלים תשס"ט

דברים אחדים

הנה באשר זיכנו ה' יתברך להדפיס במהדורה מפוארת ומשובחת את חלק "השערים" של הספר הנפלא עד מאוד יד הקטנה, הכולל יסודות גדולים ונוראים באמונה, דרכי השגחה ויראת השם טהורה, בבהירות גדולה ונפלאה. ותהלה לאל עליון שהספר שהוצאנו לאור פשט בין בני התורה וציבור היראים, וב"ה אשר המהדורה הראשונה נחטפה כביכורה בטרם קיץ. ורבים אומרים מי יראנו טוב להמשיך להוציא לאור עולם את שאר חלקי הספר הקדוש הזה, הלוא הם הלכות מדע ואהבה.

קובע ברכה מיוחדת בספר הוא חלק "הלכות תשובה", בהיותו מעורר עצום לתשובה בדבריו הנוקבים ויורדים חדרי בטן, ודבריו כוללים כל יסודות התשובה ומיוסדים על ספרי רבותינו הראשונים: שער הגמול לרמב"ן, חובות הלבבות ושערי תשובה לרבינו יונה, ומשם בארה ביאור הלכות תשובה לרמב"ם בבהירות נפלאה עם תוספת מרובה לפי ערך דורות האחרונים. והיות שימי התשובה קרבים ובאים, אמרנו להוציא תחילה חלק זה לעצמו, לעורר להשיב איש איש מדרכיו ולהתקרב אל השם באמת.

חלק זה יוצא לאור כחלק מתוך הלכות מדע שאנו מתעתדים להוציא לאור בקרוב, בעז"ה, במהדורה מפוארת באותיות מאירות עינים ובתוספת מקורות, למען תהיה יד הכל ממשמשת בו ויהנו רבים לאורו. וזאת למודעי, כל ההוספות בתוך סוגריים באות מוקטנת (ובמנחת עני באות שונה) כמו ההערות שבאו מתחת לקו בשולי הגליון, כולם נוספו בידי העורכים, בתקוה שלא תצא תקלה מתחת ידינו.

תפילתנו מעומקא דליבא שגם ספר זה יתקבל בין לומדי התורה ושוחרי היראה בחיבה ובהערכה, והיה זה שכרנו. ונזכה לשוב אל ה', ובזכות זה להבטחתו: "ה' עמכם בהיותכם עמו, ואם תדרשוהו - ימצא לכם".

הסכמת הרב הגאון המפורסם מרי דאתרא אב"ד דק"ק לבוב

הן כל יקר ראתה עיני, כתוב וחתום בחתימת ידי כמה גדולי דורנו, מספרים בשבח של המחבר ספר הזה, אשר חבר על הלכות שבת ועוד על כמה הלכות, וגם שם עיניו בדברי מוסר השכל ויראת השם, ולגדל צדקתו וענותנותו לא רצה לפרסם שמו. וגם אני עינתי בו קצת, וראיתי כי כולו מחמדים, הפליא לעשות והגדיל תושיה, בנוי על אדני השכל, ראויין הן הדברים להעלותן בדפוס ולהפיצם בישראל, להגדיל תורה ולהאדירה.

יום ג' ח' תמוז תק"ס לפ"ק,

הק' צבי הירש ראזאנים חונה בק"ק לבוב יע"א.

הסכמת הרב הגאון המפורסם אב"ד דק"ק זאלקווי

ראיתי ספר כתוב מאיש רב וחכים, חכימא דיהודאי, קדוש יאמר לו מעילאי ותתאי, ליה קראי ליה תנאי. והשקפתי בהשקפה טובה בדברי החיבור הזה, ראיתי כי כולו מחמדים וממתקים, ובנוי על אדני פז ופנינים, ודינים מדינים שונים, על דרך וסדר הנשר הגדול הרמב"ם ז"ל, ומכריע בשכלו הוך כמה דינים בהלכות שבת ובשאר הלכות, מקום שהיא מחלוקת בין רבותינו האחרונים, נוחי נפש ז"ל, מלבד דברי חכמה ומוסר אשר כלל המחבר בתוך ספרו, אשר לגדל ענותנותו צוה לפני פטירתו שיודפס הספר הנחמד ההוא ולא יקרא שמו עליו. לזאת גם אני אתפוס דרכי צדיק, והגם שהתורה התומה ניתנה, ולא נודע מבטן מי יצא הכרך הנורא הזה, אמנם אני ידעתי את האיש ושיחו, נאה דורש ונאה מקים אשר היה ברוחו פי שנים בתורה ובמצוות. לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חבלים נפלו לו בנעימים. ואחרי מיום שנתבקש בישיבה של מעלה לא מצאתי מנוח עד כעת ראותי פרי צדיק עין חיים החבור הנחמד הנ"ל, אז אמרתי במגלת ספר כתוב, לזכות את הרבים בדברים נחמדים, ומתוקים מדבש ונפת צופים, זכינו לריחו וזכינו למעמו כמעט לשד השמן, ירד עם ה' ועם קדושים נאמן.

וגם פייסו, הרי עדיין נשאר עליו חטא שלפני השם. כי הוא יתברך הזהירו מעשות כזאת לחבירו, והוא המרה את דברו. לכן, אחר החזרה והפיוס צריך עוד לשוב בתשובה שלימה לפני השם בשני הגדרים האלה ובוידוי, ואז יכפר לו השם חטאו ופשעו מכל וכל. וכן הדין בכל החטאים שבין אדם לחבירו, צריך חזרת ממון ופיוס ותשובה ווידוי.

ז. לאלו שני הגדרים אשר בארנו, יש לכל אחד מהם ענפים רבים. **מענפי החרטה**, מהם שבירת לבבו להיות סער מתחולל ברעיוניו, ויאנח במרירות לב למאד על כובד חטאיו ופשעיו ולהגדיל החרטה עד למאד. כי כבר יתכן שיתחרט וירע בעיניו על חטאתו אשר חטא, אבל בכל זאת עדיין לא השלים חקו בזה, כי גם הפסד דינר או איסור קשה בעיני האדם, אבל אם אבד עשרו בענין רע ויצא נקי מנכסיו, אז נפשו עליו תאבל ותכבד אנחתו למאד ונפשו מרה לו. ועוד יותר מזה ראוי שיצטער ויאנח מי שהמרה את השם יתברך והשחית והתעיב עלילה לפניו ולא זכר את אשר בראו יש מאין, ואיך מלאו לבו להכעיס לפניו. ויכנסו הדברים בחדרי רוחו, ויגדיל בחרטה למאד.

ח. מהם, ההכנעה והשפלות בכל לב. כי המכיר את גדולת בוראו, ידע כמה העובר והממרה על דברו שח ושפל ונגרע מערכו, כענין שנאמר (תהלים טו ד): "נבזה בעיניו נמאס". וההכנעה היא מעיקרי התשובה, על כן הכנע יכנע ויהיה שפל מאד בעיניו. והמלך החסיד, בהתודותו על חטאו אמר (שם נא ט): "זבחי אלהים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה". ובהכנעה יתרצה האדם אל השם, שנאמר (ישעיהו טו ב): "ואל [זה אביט אל] עני ונכה רוח". ונאמר (שם נו טו): "ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים".

ז. ע"פ שערי תשובה שער הראשון אות יב. ח. שם אות כג.